

Den oberäknelige ekonomen – tredje gången gillt

Caroline Hellström vid Företagsekonomiska institutionen på Ekonomihögskolan har genomfört undersökningen av ekonomer i offentlig sektor tillsammans med Alexander Paulsson.

KEFU har genomfört den hittills största studien av ekonomers arbetssituation och roll inom svensk offentlig sektor. Studien ger en bild av ekonomerna som till stor del överensstämmer med tidigare undersökningar. De flesta verkar trivas ganska bra med att arbeta i den offentliga sektorn.

– Det är både intressant och lite förvånande att likheten mellan de tre undersökningarna är så stor, säger Caroline Hellström, projektansvarig för studien. Det har trots allt hänt en hel del under de femton år som gått sedan den första undersökningen som man tycker borde ha påverkat ekonomernas syn på sin roll.

Den första undersökningen gjordes 1999 och omfattade då ekonomer i kommuner och landsting i Skåne och Blekinge. Den andra gjordes 2006 och då var det alla kommun- och landstingsekonomer i Sverige som fick en enkät. I den nya studien har även ekonomer i statliga myndigheter blivit tillfrågade. Och för att kunna jämföra resultaten över tiden har man

ställt samma frågor i de tre studierna.

Studien har finansierats av KEFU tillsammans med Ekonomistyrningsverket. Det var 2700 personer som svarade på enkäten, motsvarande en svarsfrekvens på 58 procent, vilket är bra för denna typ av undersökningar. Undersökningen har gjorts helt anonymt.

– Av svaren kan vi utläsa att arbetsuppgifterna i huvudsak verkar vara de samma nu som tidigare, dock naturligtvis med ett större inslag av IT. Vi ser också att det finns en frustration bland ekonomerna över att inte riktigt få göra det man anser sig kunna göra bäst och andelen som känner denna frustration är stort sett oförändrad under åren.

Det framkommer också att ekonomer och övriga medarbetare inom verksamheterna ibland har svårt att förstå varandras språk. Ett exempel på detta är sjukhusen, där vårdpersonal talar om patienter och vårdkvalitet, medan ekonomerna i stället talar om de ekonomiska värdena.

(forts sida 3)

God redovisnings- sed utvecklas på Ekonomihögskolan

För att utveckla kvaliteten på den kommunala redovisningen har Rådet för Kommunal Redovisning (RKR) gett Jörgen Carlsson och Niklas Sandell från Företagsekonomiska institutionen vid Ekonomihögskolan i Lund uppdraget att ta fram en skrift som kan fungera som ett stöd för dem som arbetar med att ta fram sammanställd redovisning (den kommunala koncernredovisningen).

Att ta fram ett sådant material är viktigt inte minst eftersom det är centralt av såväl demokratiskäl som effektivitetsskal att kunna skapa sig en god bild av en kommuns totala kostnader och åtaganden.

Skriften *Sammanställd redovisning – mot en förbättrad koncernredovisningspraktik* kom ut i augusti 2014 och syftar framförallt till att underlätta arbetet för dem som i kommunerna har att ta fram och granska sammanställd redovisning och därmed till att utveckla dagens praktik.

Mer om betydelsen av sammanställd redovisning och nämnda skrift finns att läsa i artikeln ”Sammanställd redovisning – mot en förbättrad kommunal koncernredovisningspraktik” (publicerad i tidningen *Balans*), där Jörgen Carlsson och Niklas Sandell, tillsammans med Torbjörn Tagesson, kanslichef vid RKR, ger en bakgrund till området och beskriver problemen i nuvarande praxis. Där framkommer bland annat att det finns tecken på att kommunledningar och kommunrevisorer kanske inte tillmäter den sammanställda redovisningen den uppmärksamhet den förtjänar.

Jörgen Carlsson och Niklas Sandell kommer i december att leda en KEFU-kurs som behandlar sammanställd redovisning.

Högst personligt:

Sätt kvalitet och utveckling i fokus – inte huvudmannaskap

Fredrik Andersson
Professor
Rektor för Ekonomihögskolan,
Lunds universitet

I skrivande stund är det fyra veckor sedan valet och det är förhoppningsvis fyra år till nästa gång det är allmänna val i Sverige.

Valet har resulterat i ett mer oklart parlamentariskt läge än på länge. Diskussionen om de särskilda principerna för att anta statsbudgeten har delvis skymt det faktum att allting som ligger utanför budgeten lyder under vanliga majoritetsregler. I frånvaron av överenskommelser som når bortom regeringen och Vänsterpartiet är risken stor för dödläge i många viktiga frågor.

Å andra sidan kan man möjligen hoppas att den politiska diskussionen och det politiska koalitionsbyggandet kan vitaliseras när viktiga politikområden står i stöpsleven och politiskt agerande i Riksdagen blir avgörande.

En debatt som behöver föras och som behöver vitaliseras är den som gäller välfärdssektorernas framtid.

I denna diskussion har frågor om privat medverkan i allmänhet och medverkan från vinstdrivande aktörer i synnerhet fått stor plats på senare tid, inte minst i valrörelsen och dess upptakt. Som nationalekonom med intresse för dessa frågor är det lätt att frustreras över denna debatt, och jag tror att en liknande frustration delas av många av läsarna av *nytt från KEFU*.

Låt mig vara glasklar om mina utgångspunkter här: Det saknas förvisso inte anledning att ifrågasätta både det ena och det andra vad gäller privatisering, upphandling och marknads-

orientering. Raden av exempel på privatiseringar (i vid mening) med dålig helhetssyn kan göras lång. Vad gäller grund- och gymnasieskolan så finns en hel del som talar för att marknadsstyrningens negativa konsekvenser underskattats av många – jag tillhör själv dem som tidigare varit positivt kring dessa reformer på ett sätt som jag nu vill nyansera betydligt.

Det finns dock två helt avgörande frågor som nästan helt kommit bort i den diskussion som förts.

För det första är det en utmaning att värna och utveckla kvaliteten i olika verksamheter alldeles oavsett huvudmannaskap.

För det andra så behöver vi mer, inte mindre, av utveckling, experimenterande och innovation i alla verksamheter. Hur man än vänder sig kommer inte vinstförbud och etableringshinder – de åtgärder som står överst på agendan – att hjälpa till på den senare punkten, och i huvudsak inte på den förra heller.

Vad gäller värnandet av kvalitet så finns en rikedom av instrument som används i olika sammanhang, allt från personliga relationer mellan köpare och säljare till globala varumärken.

Diskussionen om kvalitetskontroll i offentlig sektor har inte så mycket att hämta i något av dessa. Den har däremot mycket att hämta i exempel från marknader som kännetecknas av komplicerade tjänster och av ofullständig konkurrens. Här samspelar varumärken, garantier, förlängningsoptioner, kvalitetsackrediteringar och

många andra instrument när säljare försöker skapa trovärdighet bakom ett kvalitetsbudskap. Ackreditering är värt att betona dels därför att det spelar en viktig och konstruktiv roll i min egen dagliga verksamhet, högre utbildning och forskning i ekonomi, dels därför att jag tror att en mer systematisk och enhetlig ackreditering av vissa offentlig-finansierade verksamheter kan vara ett viktigt stöd för att beslutsunderlaget i olika kundvalsarrangemang ska ha en rationell grund och baseras på både hårda och mjuka faktorer.

Vad gäller konkurrens som garant för utveckling, experimenterande och innovation så är följande en viktig utgångspunkt: I motsats till vad både nationalekonomer själva och deras kritiker ofta ger sken av, så handlar konkurrens inte om att i varje läge och varje ögonblick hitta bästa möjliga lösning på varje problem.

Det är lätt att peka på exempel där konkurrens skapar ineffektivitet – 20 sorters sannolikt likvärdig tandkräm i samma hylla och transporter av varor som innebär att konkurrenter möter varandra och kör om varandra med samma eller likvärdiga varor kan vara sådana exempel.

Men det är i denna miljö som utveckling sker och som innovationer och förbättringar i det långa loppet tar plats på sämre lösningars bekostnad; planekonomins misslyckande pekar övertygande på den långsiktiga skillnaden mellan ett samhälle som tillåter detta experimenterande och ett som inte gör det.

Marknadsorienteringen har sina begränsningar, men man kan bara förlora på att programmatiskt undandra offentligfinansierad verksamhet dessa krafter.

Jag hoppas att det skarpa läget i Sveriges riksdag ska lyfta dessa frågor på ett konstruktivt sätt under den kommande mandatperioden.

Fredrik Andersson

(forts från sida 1)

– Att ekonomerna alltid får stå för det begränsande och det som är besvärlig ligger dem nog i fatet. Här finns en frustration över denna budbärarproblematik som inte har förändrats nämnvärt under åren.

Det ser också ut som att det finns ett glapp mellan ekonomernas förväntningar och deras chefers förväntningar. Såväl inom kommunsektorn och den statliga sektorn är det bara omkring en tredjedel som svarar att de tycker att de arbetsuppgifter de förväntas utföra är formellt uttryckta. Ungefär samma andel tycker att det finns en tydlig koppling mellan mål och de kriterier som används för uppföljning av arbetet.

– Men den övervägande delen av de undersökta ekonomerna trivs ändå bra med att arbeta i offentlig sektor, säger Caroline Hellström.

Det framgår dock att ekonomerna i kommuner och landsting verkar trivas lite bättre än de inom statlig förvaltning, trots att lönerna i den statliga sektorn oftast är högre.

– Organisationens storlek kan nog spela en roll här. I kommuner och landsting har man oftast en närmare kontakt med verksamheten än i statliga myndigheter.

Samtidigt som ekonomerna i den statliga sektorn trivs något sämre är det färre som överväger att söka annan tjänst än de inom kommuner och landsting. Här kan kanske den högre lönen spela in.

Ungefär två tredjedelar av ekonomerna i den offentliga sektorn är kvinnor och andelen ökar mellan undersökningarna, något som hittills dock inte har förändrat svarsbilden.

– En ny studie av ekonomerna kanske skulle kunna vara mer inriktad på intervjuer och man skulle kanske också följa ekonomerna under en arbetsdag för att få en mer heltäckande bild, säger Caroline Hellström.

Hoppas på ökad samverkan mellan statsvetare och ekonomer

Det finns goda möjligheter att utveckla samarbetet mellan statsvetare och ekonomer och här kan KEFU spela en viktig roll. Det menar Ylva Stubbergaard, universitetslektor vid Statsvetenskapliga institutionen.

Statsvetare och ekonomer vid Lunds universitet har under många år samverkat i olika projekt. Ett exempel på det är statsvetarna Tomas Bergström (styrelseledamot i KEFUs styrelse) och Stina Hall som har samarbetat med nationalekonomer och företagsekonomer i ett stort projekt om organisationen av Försäkringskassan. Och statsvetaren Håkan Magnusson har varit ett välkänt ansikte på många av KEFUs kurser genom åren.

Hittills har flera samarbeten till stor del växt fram tack vare personliga kontakter, men med ett mer kontinuerligt samarbete inom forskning om offentlig sektor skulle fler givande projekt kunna initieras, menar Ylva Stubbergaard, som också sitter med i KEFUs styrelse. Nationalekonomi och statsvetenskap har redan ett etablerat samarbete inom både forskning och utbildning.

– Jag tror också att det finns ganska mycket vi kan göra tillsammans

med företagsekonomska institutionen inom offentlig förvaltning, säger hon. På båda institutionerna pågår t ex forskning om samverkan och styrning. Även om vi utgår från skilda perspektiv och från skilda frågeställningar så kan vi ta del av varandras studier.

– Ett enkelt sätt är att presentera forskning på seminarier med deltagare från de två institutionerna. Vi har flera pågående projekt inom statsvetenskapliga institutionen där forskning inom företagsekonomi och statsvetenskap tangerar varandra.

Rent allmänt menar Ylva Stubbergaard att det bland statsvetarna finns en gedigen forskningskompetens inom många områden som har beröringspunkter med den forskning som bedrivs på Ekonomihögskolan.

Till exempel frågor som rör etik, makt och demokrati, hur politikerrollen utvecklas och frågor om hälsa och välfärd. Eller miljöpolitik, såväl på global som lokal nivå, och konflikt- och förhandlingsforskning. Det har också gjorts forskning om kommunal planering, om det till exempel går att planera för framgång och välfärd.

Statsvetenskapliga institutionen

(forts sida 4)

Nytt från KEFU-Skåne utges av Rådet för kommunalekonomisk forskning och utbildning i Skåne

Ansvarig utgivare:

Jan-Åke Troedsson, ordf KEFU

Redaktion:

Mats Brangstrup (red), Ulf Ramberg, Mikael Hellström

Adress:

KEFU, Institutet för ekonomisk forskning, Lunds universitet
Box 7080
220 07 LUND

tel: +46 46 222 49 60

e-post: KEFU@kefu.se

Upplaga: 5 500 ex.

Tryck: Kepa-Tryck, 2014

V.g. meddela ev. adressändring till
KEFU-Skånes sekreteriat
E-post: kefu@kefu.se

(forts från sida 3)

har också en mycket livaktig seminarierie som drivs av forskargruppen inom kritisk förvaltning, där förhoppningen är att i framtiden kunna bjuda in flera externa föreläsare. Flera frågor som vi behandlar i denna grupp berör problem som även behandlas inom organisationsforskning på ekonomihögskolan.

– Det finns med andra ord många områden där jag tror att det skulle vara värdefullt för statsvetare och ekonomer att mötas och här kan KEFU spela en viktig roll. Jag tror också att det skulle vara bra om de politiska och demokratiska frågeställningarna genom ett utökat samarbete fick ett större genomslag i KEFUs verksamhet.

– Dessutom tror jag att ett utökat forskningssamarbete skulle kunna bli ett sätt att fånga in även studenterna. Forskning smittar gärna av sig i undervisningen och härigenom kan vi kanske i framtiden få fler studenter som intresserar sig för de frågor som fångas upp i samarbetet, säger Ylva Stubbergaard.

nytt från KEFU går gradvis över till digital distribution

Om du redan får e-post från KEFU med kurser och seminarier kommer du även i förstättningen att få e-post med länk till nya nummer.

Annars mejla till kefu@kefu.se och uppge namn och e-postadress för att också få den digitala versionen av *nytt från KEFU*.

Seminarier hösten 2014

Den oberäknelige ekonomen

Medverkande:

Caroline Hellström, Ek dr, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet

Tid: Torsdag den 23 oktober 13.30–16.00

Plats: EC3:211, Tycho Brahes väg 1, Lund

Styrning med indikatorer på kvalitet och effektivitet i vården – framtid eller återvändsgränd

Medverkande:

Anders Anell, professor, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet

Tid: Onsdag den 12 november 13.30–16.30

Plats: Holger Crafoords Economicentrum, Crafoordsalen

Empati och High Tech

Medverkande:

Anders Ekkholm, vice vd för Institutet för Framtidsstudier

Tid: Fredag den 28 november 13.30–16.30

Plats: EC3:210, Tycho Brahes väg 1, Lund

Hur används professionens resurser inom hälso- och sjukvården?

Medverkande:

Göran Stiernstedt, nationell samordnare för ökat resursutnyttjande inom hälso- och sjukvård.

Tid: Fredag den 12 december 13.30–16.30

Plats: Holger Crafoords Economicentrum, Crafoordsalen

Kurser hösten 2014

Ekonomi för verksamhetsansvariga

Kursledning:

Caroline Hellström, Ulf Ramberg och *Mikael Hellström*, Företagsekonomiska institutionen, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet.

Tid: Fredag den 14 november 09.00–16.30

Plats: Enoch Thulin, Betahuset, Ideon, Scheelevägen 17, Lund

För de som vill och känner ett behov finns det möjlighet att arrangera en ytterligare kursdag.

Hur leda en professionell organisation?

Kursledning:

Robert Wenglén, Företagsekonomiska institutionen, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet.

Tid: Torsdag den 20 november 09.00–17.00

och Fredag den 5 december 09.00–12.00

Plats: Enoch Thulin, Betahuset, Ideon, Scheelevägen 17, Lund

Koncernredovisning i kommuner (sammanställd redovisning)

Kursledning:

Jörgen Carlsson och *Niklas Sandell*, Företagsekonomiska institutionen, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet.

Tid: Onsdag den 3 december 09.00–17.00

och torsdag den 4 december 09.00–16.30

Plats: Enoch Thulin, Betahuset, Ideon, Scheelevägen 17, Lund

För mer information om kurser och seminarier kontakta Mikael Hellström. Telefon 046-222 78 20

E-post: mikael.hellstrom@kefu.se

Eller besök www.kefu.se